

A „nép tábornoka” — a „nép írója”

Zalka Máté halálának 30. évfordulóján

Harminc esztendeje, hogy Zalka Máté, az akkor már nemzetközi hírnevű hadvezér és politikus, a spanyol polgárháború „Lukács tábornoka” hősi halált halt az aragóniai fronton.

Legendák öveztek szinte kezdettől fogva ezt az életet, közkezen szállongó-alakuló mesészerű történetek — mert legendás volt maga az élet is: a fantázia csak azt nagyította fel, látta el népmesei színekkel, ami a valóságban is nagyszerű, páratlanul szép forradalmári példamutató volt. Tizenkilenc esztendő fejjel a világháborús forgatagba került fiú az elkövetkező két évtizedben sok embernek való élményt, kivételes tapasztalatot ért meg: a Nagy Október vonzása számára olyan indító energiát jelentett, amely haláláig erőt adott új meg új, néha valóban emberfeletti vállalkozásaihoz. A doberdói és volhiniai világháborús csaták, majd a szibériai, krasznojarszki fogság volt az a kohó, ami a félig gyerekfejjel otthonról elkerült önkéntesből kommunista forradalmárt formált és újabb, de most már világnézetű parancsára vállalt harcokra ösztönözte őt. Ómaga így ír e lázas, érlelődő időszakról, a történelem felgyorsult menetéről: „... előbb pacifista lettem... azután pedig... antimilitarista. A hadifogságban ismertem meg a szocialista eszméket... Internacionalista lettem. A polgárháború sok győzelmet és vereséget ért meg ezredemmel”. A hőstettek, amelyekről annyi legenda született, a Szetikín szibériai partizánseregében való harcok, az urali, ukránjai, krími ütközetek sora, a perekopi erőbetele, a diplomáciai futárszolgálatok és még annyi minden más részvétel a szovjet munkás-parasztállam védelmében egy szocialista világnézethez eljutott, hamar öntudatra ébredt forradalmár logikus-szükség-szerű cselekvése volt.

Az ekkor szerzett élmények, megrázkódtatásoknak zuhataga adja témáját írói műveinek, a novellák számainak — épp az idén jelent meg *Az éneklő börtön* címmel összegyűjtött kiadásuk — a *Jeruzsálem* című allegóriának, amelyben a magyar hadifoglyok szenvedő panaszát és lázongó keserűségét még a XIII. századi kereszties vitézek ajkára adja az író, majd az érett nagyhatású alkotásoknak is. A frontélet, a háborús nyomorúság realista színeke, a kaland és humor színein át érzékeltetett írói tanúságtétele szélesebb körben is ismert *Doberdó* című regénye, melyet 1932—36 közt alkotott; a polgárháború kavargásának, a bolsevik történelmet alakító elszántságának és a magyar internacionalisták tetteinek eposzát, pedig *A bolygók visszatérnek* című két kötetes, monumentális regényében teremtette meg. Széket Zalka hol csaták közötti szünetekben, hol pártmunkája, államigazgatási feladatai, vagy kolhozszervezői tevékenysége közepette alkotta elsődlegesen azzal a szándékával, hogy el ne mulassza méltó monumentumát állítani a 17 utáni fegyvertényeknek.

Életművének fémjelét igazán sok minden megadhatja, de alighanem mindenekelőtt spanyol polgárháborús szereplése az, ami csúcspontja Zalka eddigi tetteinek, s betetőző életútját. Madrid védelme a 12. Nemzetközi Brigád élén 1936 novemberében, a jaromai diadal 1937 elején, a guadalajari helytállás 1937 márciusában — ma már a nemzetközi munkásmozgalom legszebb lapjaira tartoznak. Ekkor érdemelte ki végképp azokat a szavakat, amellyel Luigi Longo, az Olasz Kommunista Párt mai főtitkára — egykor Zalka egységének politikai biztosa — búcsúzott a „nép tábornoktól” és a „nép írójától”:

„Nagy hősnök előtt utolsó tiszteletadésként minden spanyol harcos, a szabadság minden önkéntes katonája meghajtja a nagy harcokat és nagy győzelmeket látott zászlókat. De Lukács tábornok nevében, harcban elesett nagy hősnök nevében, azonnal fel is emeljük zászlókat, hogy ismét harcba vigyük azokat abban a történelmi küzdelemben, amelyet a spanyol nép szabadsága és függetlensége védelmében, az egész haladó emberiség jövőjének védelmében vív”.

F. I.

Városiasodás és köztisztaság

Nagy számok — kis lehetőségek

Szegeden 870 ezer négyzetméter útfelület tisztítását, 620 ezer négyzetméter parkterület gondozását, több mint egymillió egynári virággalánta ültetését végzik a városgazdálkodási vállalat dolgozói. Tavaly csaknem 100 ezer köbméter szemetet szállítottak ki a városból a szeméttel mennyisége évről évre nő. A köztisztasági feladatok végzéséhez 4 mosó-locsoló, 2 locsoló, 3 mosó, 1 útseprő, 6 Kuka, 5 felpormentes Csepel gépkocsi, s 6—8 lovas kocsi áll a rendelkezésükre. A köztisztasági alkalmazottak tervezett létszáma 140, az ideiglenes parkgondozóké 85. A terv szerinti létszámmal azonban 10—15 százalékkal mindig kevesebben vannak a különösen az úttisztítók között sok az idős, csökkent munkaképességű dolgozó. A gépek kezelőit kivéve nagy a száma azoknak, akik csak pár hónapra, átmenetileg vállalkoznak erre a munkára, aztán otthagyják a vállalatot. Különösen jellemző ez a nehéz fizikai erőfeszítést igénylő szemétrakodásnál (egy-egy Kuka-kísérő 30—40 kilométert gyalogol munkát teljesítve naponta) s az úttisztításnál, ahol egy dolgozóra 8 ezer négyzetméternyi terület takarítása hárul. Az adatokhoz még annyit, hogy a rakodók 1800—2000, az úttisztítók 1500, a parkgondozók pedig 1350 forintot keresnek átlagosan havonta. Az előírt munkakörökben a dolgozók téli és nyári munkaruhát, illetve lábbelit kapnak.

A lakosság jogos igénye

S a városban sok bírálat, kifogás éri a köztisztasággal foglalkozók munkáját. Leginkább a téli és az esős évszakokban, de megfelelő időjárási körülmények között is rendszerint a szeméttel szállítása, főleg a külső városrészekből. A piacok környékén, a villamosmegálló közelében s az építkezések mellett sok az utcai szemét, a Tisza-híd tisztasági állapota csaknem mindig kívánni valót hagy maga után. S bár az ország más városai-ból, külföldről ide látogatók általános véleménye szerint szép, csinos a mi Szegedünk,

az igényes helybeli lakosság jogos kifogásait is el kell fogadni.

„Lenézett munka”

A városgazdálkodási vállalat vezetői — lehetőségeik határain belül — mindent meg is tesznek, hogy a lakosság meg legyen elégedve a munkájukkal. Verekszenek, hogy még több gépük legyen (május közepén kaptak egy új Kukát), a maximumig srófolják a béreket, hogy meg tudják fizetni munkásaikat s végre megszűnjön a nagyarányú fluktuáció. A pártszervezet és a szakszervezet a munkafegyelmel megszilárdításáért, a közérdekű munka megszeretetéséért tesz erőfeszítéseket. Mindezen igyekezetnek azonban kevés, alig észrevehető eredményei vannak. Jelenleg is 18 úttisztítóval van kevesebb, mint kellene, pedig ez a hiány két Széchenyi tér méretű terület tisztálanságát okozza.

„A köztudatban is, a hivatalos szervek intézkedéseiben is több megbecsülést kellene kapni ennek a munkának” — mondják a vállalatnál. Termelési értékeiket a dolgozók szájából is gyakran elhangzik, hogy amit ők csinálnak, az „lenézett munka”.

Silány körülmények

De a köztisztasági dolgozók hátrányos helyzete legélesebben szociális ellátottságuk csaknem abszolút hiányában mutatkozik. Azok, akik reggelként a Pacsirta utcai központi telephelyről indulnak munkába s este felé oda térnek vissza, látszólag előnyösebb helyzetben vannak, mint az egész napot után töltő dolgozók. Pedig ennek a telephelynek mintegy 300 dolgozója részére egy 5 (öt) négyzetméter alapterületű fűdőhelyiség, egy 25 négyzetméternyi öltöző s egy körülbelül 30 embert befogadó ebédlő van csupán. A városgazdálkodási vállalatnak nincs módja társbérlete miatt rekonstrukcióra, szociális létesítményeinek bővítésére (nem beszélve arról, hogy saját gépeiket az utcán kénytelenek tartani és javítani is).

Dehát az úttisztítók még a telephelyi dolgozóknál is rosszabb körülmények között vannak. Mivel nincs tisztálkodási lehetőségük, sem a villamoson, sem az autóbúson nem utazhatnak munka végeztével szennyezett ruhájukban, amit szintén nem válthatnak, mert nincs hol. Pedig sokan közülük a város szélére és a környékbeli községekből járnak munkahelyükre. Hányan szemlélték már megbotránkozással, hogy az úttisztító déli harangszókor rákönyököl a szemétyűző edényre s hozzáfog szalonnázni? Dehát ő nem tehet mást: a negyedosztályú büfében sem szolgálják ki.

A munkakörülmények teszik hát elsősorban lenézetté az úttisztító, a szemetes

munkát. Tavaly országos értekezlet volt Szegeden a nagyvárosok szeméttel problémáiról: ott hangzott el, hogy elsőrendű teendő a köztisztasági alkalmazottak szociális helyzetének megjavítása. Nem kell messzi menni a példákért, az NDK-ban, a Szovjetunióban, Csehszlovákiában s másutt az új épületek alagsorában már úgynevezett kommunális gépközpontok létesítenek. A régebbi városrészekben pedig „kistelepeket” építenek. Ezek a helyeken — egymástól 1000—1200 méter távolságra — mindazoknak, akik közterület takarításával, parkok, utak építésével és gondozásával foglalkoznak, s akik a kiszolgáló gépeket vezetik, kezelik, fűdő, öltöző, WC, étkezőhelyiség és melegítő konyha áll rendelkezésükre. Az is az igazsághoz tartozik, hogy az említett országokban a köztisztasági dolgozók megbecsülése, nélkülözhetetlensége egyes szakmunkások bérénel jóval magasabb fizetésben jut kifejezésre. A valamikor ott is lenézett munkát ezáltal emelték szakmai rangra.

Hozzá kell fogni mielőbb!

Utópia-e minálunk mind ez? Csak azért tűnhet illúzióknak, mert eddig sokat vártunk s nem tettünk lényegeset e komoly probléma nyhítéséért. Azt is lehetne mondani, hogy városiasodásról beszélünk, de a legelőbb szükségleteiről elfeledkeztünk — vagy nem futotta pénzünkben — az urbanizációnak. Szeged nagyvárossá fejlődése minden jel szerint meggyorsul már a következő évtizedben. Ez a körülmény nem enged meg többé 30—40 évvel ezelőtti felfogást és módszereket. S ezek között nem is lehet utolsó a köztisztaság szervezett és korszerű feltételeinek fokozatos megteremtése.

Kondoros János

Kisteleki hírcsokor

(Tudósítónktól.) Ebben az évben a községi tanács 140 ezer forintot fordított a község főutcáinak parkosítására és szépítésére. Az ősz folyamán a négy főutca parkjaiban 5 ezer rózsatövet ültettek. A rózsatövek virágba borultak, s esienként a község új „színtöltője” gyönyörködhetnek a sétálók.

Régi óhaja van teljesülni a Kistelek és környéke gázfogyasztó közönségének. A Kistelek és Vidéke Körzeti FMSZ szakemberei ezekben a napokban dolgoznak a gázcseretelep tervein. Az elképzelések szerint a jelenlegi TÚZÉP-telepen lesz a 600 palack cseréjére alkalmas cseretelep, mely megoldja Kistelek és környékének palackcsere problémáját. A cseretelep üzembehelyezésére a tervek szerint július 15-én kerül sor.

Magyar—Szovjet Barátság Vadásztársaság alakult kisteleki székhellyel. Az alakuló gyűlés az 54 vadászból álló társaság egyhangúlag a Magyar—Szovjet Barátság nevet vette fel, és úgy döntött, hogy az eddigi Balástya székhelyét Kistelekre cserélik fel. Az átszervezést a vadászterület tette indokolttá. A vadásztársaság elnökévé Sári Sándort választották meg.

Ebben az évben is megrendezik a kisteleki szövetkezeti napokat. A tervek szerint a háromnapos rendezvénysorozat augusztus 18—19. és 20-án kerül sor. Az FMSZ szakemberek, tsz, agrár-szakemberek tanácskozására, mezőgazdasági és helyiipari kiállítások rendezésére kerül majd sor. A rendezvénysorozat csúcspontja augusztus 20-án lesz: ünnepi aratófelvonulást, békenagygyűlést rendeznek majd. Ez alkalomból Kisteleken vendégszerpel az ideiglenesen Magyarországon állomásozó Szovjet Hadsereg központi művészegyüttese.

Balán Miklós

Elkészült az új hangverseny-évad programja

Elkészült a filharmónia jövő évi 1967—68-as évadjának műsorterve. A Szegedi Nemzeti Színházban többnyire vasárnap délelőttöként sorra kerülő „A” bérleti sorozat első koncertje a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából ünnepi műsor lesz. A szegedi Bartók Béla zenekar Komor Vilmos vezényletével Muszorgszkij Hovanscsina című operájának előjátékát, Prokofjev: Klasszikus szimfóniáját és Hacsaturján Hegedűversenyét játssza, Várnagy Lajosnak, a zenekar koncertmesterének közreműködésével. E. G. Mantic személyében először jár Szegeden kubai karmester, s novemberben Ravel—Brahms—Debussy műsort dirigál. Decemberben Kodály emlékhangverseny lesz, ahol Vaszy Viktor a szegedi zenekart és a Ze-

nebarátok Kórusát, Kardos Pál, a szegedi Tanárképző Főiskola női karát vezényli. Januárban svájci hegedűművész, Blaise Calame mutatkozik be Szegeden Beethoven-koncerttel, februárban bolgár karmester, Konstantin Iljev vezényli a szegedi zenekart. A műsorban Bartók III. zongoraversenyét, Szegedi Anikó játssza. Az ismét Szegedre látogató Jeanne Marie Darré önálló zongoraestet ad. A további koncerteket Szalasy István, Sándor János, Lukács Ervin és Vaszy Viktor vezényel, Sirokay Zsuzsanna Mozart zongoraversenyét, Antal Imre Schumann a-moll koncertjét, Perényi Miklós Lajo Gordonkaversenyét játssza, a Benkő Zoltán — Nagy István zongoristapár műsorán Bach versenymű szerepel. A hangversenyeken mai magyar szerzők szimfonikus művei is helyet kaptak. Elhangzik majd Szabó Ferenc Lírai szvitje, Járdányi Pál utolsó műve, a Vivente e moriente, valamint Farkas Ferenc Furfangos diákok című szvitje is.

A kamarabérleti sorozatokban is neves külföldi és hazai művészek látogatnak Szegedre. Október 29-én Zara Doluhanova, a kitűnő szovjet énekesnő lép fel a Tisza Szálló nagytérében. A B-sorozatban Riccardo Odnoposoff osztrák hegedűművész, Virágh Endre orgonaművész, a varsói hegedűverseny győztese, valamint a szegedi kamarazenekar kapott helyet. A C-bérlet tulajdonosai az Egyesült Államokban működő Magyar Vonósnegyvet, a Kardos Pál vezette szegedi főiskolai kórust, Lohotka Gábor orgonaművészt és a Bartók vonósnegyvet hallhatják.

Drága és veszélyes poharazgatás

— Kérem, én csak egy kevés Casino rumot ittam, mert nagyon náthás voltam — védekezett a rendőrség szabálysértési előadójánál Huszár Antal, Ruzsa, Szegedi út 24. szám alatti lakos.

— Akkor viszont nem kellett volna motorkerékpárral közlekednie. Rum helyett a gyógyszer sokkal jobb és olcsóbb lett volna.

Huszár Antal ezer forint bírságot kapott és 1. számú ellenőrző lapját bevonták 8 hónapra. S vele együtt ezen a napon még több ruzsai lakos állt ittas gépjárművezetés miatt Pusztai Margit hadnagy és Márki András alhadnagy, szabálysértési előadók előtt. Vontatóval közlekedtek, majd betértek sörözni a falu kisvendéglőjébe Sipos Dezső, Szűcs László és Móra András Ruzsa, 308, Tanya 353., illetve 65. szám alatti lakosok. S mint kiderült, nem is első esetben jártak így a maguk és mások életével, testi épségével. A bírságot is a cselekmény ismétlődéséhez szabták. Három fizetnek — nem egyenlő arányban — 3800 forintot. Drága poharazgatás volt.

Ugyancsak rájárt most a rúd a ruzsai szabálysértőkre, mert még mindig odavalósiakat szólitának be a tárgyalásra. Vecsernyés Jenő, a ru-

zsai Népszabadság Tsz Zetorának vezetését átengedte egy alkalommal társának, Gárgyán Józsefnek. Tőle korábban ittas vezetés miatt vonták be a jogosítványt, s a bíróság akkor 3500 forintra büntette. Most 400, illetve 500 forintjukba került a szabálysértés, és az erről szóló határozatot megküldik munkahelyüknek, mint ahogyan a többiek esetében is ezt teszik.

Az ittaság okozta ügyek tárgyalásának még dehogy is van vége! Ma is, mint más tárgyalási napokon, ezekből van a legtöbb. A statisztika szerint az alkohol az ember legnagyobb ellensége. Legtöbbször annak hatása alatt követnek el bűncselekményeket, tanúsítanak garázda magatartást, vétének a közrend és a közbiztonság ellen. Szegeden a Boszorkány-konyhában ittasága miatt nem szolgálták ki Horváth Béla, Szeged, Kertész utca 75. szám alatti lakost. Oda ment egy általa ismeretlen ember asztalához és el akarta előle inni a sört. A vendég emiatt szólta neki, mint ahogy az ilyen magatartást bárki más is kifogásolta volna. Horváth a méltatlankodó vendéget gyomron ütötte.

Cselekménye társadalmi

veszélyességére ismétellen figyelmeztették és óva intették, hogy valahol is így viselkedjen. Ez az ügy is 600 forintjába került, ennyire bírságotlák.

A felsővárosi vendéglőbe két jó ismerős, Tóth Imre és Jenei Imre, Szeged, Hétvezér utca 46., illetve 33. szám alatti lakosok tértek be poharazgatni. A nagyfröccsöket egymás után gurították le, s egy idő múlva már jól álltak és a csapos nem szolgált ki őket újabb ittalal. Erre hangoskodtak és durván szidalmazták a felszolgálót. Az esetnek szemtanúja volt egy rendőrfőnök is, s a helyiségben többen megbotránkoztak a két „cimborá” magatartásán.

Botránkozó részegségüket körömszakadtáig tagadták, csak akkor húzódtak össze kisebbre, amikor a tanúk szemtől szembe bizonyították. Akkor már nem volt egy tiltakozó szavuk, viszont sokallották, hogy fejenként 260 forintra bírságotlák őket. Az elsőfokú tárgyalás után fellebbezhetek volna. Számolgatták is, hogy az milyen eredményvel zárulna. Aztán letették arról a szándékukat. Tartottak attól, hogy magatartásukat másodfokon sem bírálják el enyhébben, s netán a bírságot megemelik. L. F.

Növekszik a mirelit fejadag

Hatvan esztendővel ezelőtt épült fel Budapesten az ország legnagyobb hűtőháza, amelyet 1950-ben nagyobbitani és korszerűsíteni kellett. Azóta újabb és újabb hűtőházak épültek: ezeket elsősorban romlandó élelmiszerek termelésére és gyorsfagyasztott élelmiszerek tárolására használták. Tavaly már 3 milliárd és 500 millió forint értékű élelmiszert tároltak, illetve tartósítottak a hűtőipar tárházaiiban és termelőüzemeiben. 1950-ben csak 700 tonna élelmiszer

került ki a hűtőüzemekből. 1960-ban már 12 ezer tonnát szállítottak, s ebben az esztendőben több mint 40 ezer tonna élelmiszer hagyja el hűtőházainkat. 1970-ben 70 ezer tonna hűtött élelmiszert készítenek.

Magyarországon mindinkább kedveltek lesznek a mélyhűtött élelmiszerek, gyorsan növekszik a fogyasztás. Egy évvel ezelőtt még „csak” 0,9 kilogramm volt a „hazai fejadag”, az idén előrelátólag 16 dekával emelkedik.